

YAZAR
DEĞERLENDİRMELERİ

Bursa
İlk 250
Büyük Firma
Araştırması
2020

Hakan GÜLDAĞ
Dünya Gazetesi Yönetim Kurulu Başkanı

Yeşil Dönüşümün Adresi Yeşil Bursa Olacak

Önce birkaç tespit yapalım:

Bir, Bursa 250 verilerine bakınca bir salgın yılı olan 2020 'iyi' geçti. Özellikle de imalat sektörünün kârlılığı bakımından.

İki, salgın yılında değişim hızlandı. Teknolojik dönüşüm bunun en önemli ayağını oluşturdu.

Üç, salgın, ekonomi dışı riskleri öne çıkardı. BM raporunun da ortaya koyduğu gibi bir 'iklim krizi' yaşıyoruz. Dünyanın onarımına ihtiyacı var.

Bu üç tespitten bir vizyon çıkarmaya çalışırsak:

Gezegeni hızla tüketiyoruz. Bunun işaretleri arttı. Anormal çevre olayları, orman yangınları, seller, sıcaklık dalgaları... Anlaşılan iklim değişikliğinde sanayi devriminden bu yana insanlığın ekonomik faaliyetlerinin açık bir katkısı var. 1850'den bu yana dünyanın yüzey sıcaklığını 1.1 derece artırmışız. Geri döndürülemez çevre felaketlerine neden olacağı söylenen 1.5 derecelik artışı da aşım 2 dereceye koşuyoruz. Bilim insanlarına göre, 'iklim krizi' daha da büyüyecek. Kuraklık döngüsü, su ve gıda krizi Türkiye gibi ılıman iklimdeki ülkeleri de tehdit ediyor. Kısacası çevresel sürdürülebilirliği kesinlikle ciddiye almamız gerekiyor.

Öte yandan, dünya nüfusu artıyor. Türkiye'nin de nüfusu artmaya devam ediyor. Artış büyük ölçüde henüz refaha kavuşmamış ülkelere geliyor. Artan nüfusumuzla birlikte ekonomimizi güçlendirmek, yaşamımızı iyileştirmek ve geliştirmek istiyoruz. Zenginleşmek için, üretip satmaya devam etmeliyiz.

Hem üzerinde yaşadığımız gezegeni koruyacak hem de refahımızı artıracaksak tek çıkar yol gözüküyor: Ekonomi ile sürdürülebilirlik birleşmek zorunda. Çünkü ne ekonomiden tamamen vazgeçebiliriz, ne de dünyadan!

Ekonomi ile sürdürülebilirlik birleşiyor. Peki sürdürülebilirlik ile ekonominin nasıl birleşecek?

Bizi tehlikeli bir noktaya getiren teknolojik gelişme, çevresel sorunların nedeni olduğu kadar çözümü de olabilir. Bunun için üretim tarzımızı, kullandığımız hammaddeleri, enerjiyi, kısacası dünyayı tahrip eden ne kadar ürün ve teknoloji varsa bunları 'yeşilleri' ile değiştirmemiz gerekecek.

Tabii bu söylemesi kadar kolay değil. Oyunun kuralları yeniden belirleniyor. 'Yeşil mutabakat' anlaşmaları bunun ilk işaretleri. Hedef belli: 'Yeşil dönüşüm'... Yani, geleneksel üretimde düşük karbonlu üretime dönüşmesi. Yeşil dönüşüm için ise yeşil teknolojilere ihtiyaç var. Yeşil teknolojilerin de hepsi, Ar-Ge yoğunluklu 'derin' teknolojilere dayanıyor.

Yeşil dönüşüm başladı

Hazır olalım, olmayalım, 'yeşil dönüşüm' başladı. Bu dönüşüm birkaç yıl sürüp, sonra yerini bir başkasına bırakacak bir eğilim, bir moda değil. Aksine hem kendisi hem etkileri on yıllarca sürecek bir paradigma değişikliği...

Paradigma büyük bir kurvaziye ya da dev bir tanker gibi düşünün. Üstünde insanlar sağa sola, kuzey ya da güneye hareket edebilirler. Ancak, gidilecek yeri o geminin rotası belirler. İşte önümüzdeki yıllarda bu paradigma değişikliğini

yaşayıp hazmetmeye çalışacak dünya. Bu süreçte, geride kalanlar, ileriye gidenler, kazanan ve kaybedenler olacak. Yarış başladı bile...

Bursa dönüşümde öncü olacak!

Şimdi gelelim Bursa'ya... Bütün bu olup bitenin Bursa ile ilgisine...

Ne dedik? Bursa salgında bile üretip kâr edebiliyor. Üretim kabiliyeti var. Bu bir. Uyum yeteneği de yüksek. Bursa 250'de de görüldüğü gibi, Türkiye'nin dış ticaretini şekillendiren sektörlerde güçlü. Çeşitliliği var. Kısacası, elindeki imkan seti Bursa'yı önemli kılıyor. Biraz önceki tespitler ve vizyon geçerliyse, Bursa'nın kaçıışı yok! Yeşil dönüşümde öncü olacak!

'Nasıl bu kadar kesin konuşuyorsun' diye sorarsanız gelin anlatayım. Ve son söyleyeceğimi ilk başta söyleyeyim:

Yeşil dönüşüm Bursa için hem zorunlu, hem anlamlı, hem de pozitif ayrışma sağlayabilecek bir fırsat.

ZORUNLU...

Çünkü, Avrupa Birliği başta, dünyanın zenginleri şimdi direksiyonu yeşil ekonomiye kıldı. AB, Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı. Dış ticaretimizin yarısı Avrupa Birliği ile. İhracatımızın da, ithalatımızın da...

Dolayısıyla AB'nin 'Yeşil Mutabakat' gündemi bizim de gündemimiz. Türkiye'nin kısa süre önce açıkladığı 'Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı da bu çerçevede değerlendirmek

gerekiyor. 'Yeşil Mutabakat' demek, Avrupa'daki raflarda Türkiye'de üretilmiş ürünlerin olması demek. Bu kadar açık ve net!

Kaldı ki, Bursa'nın AB ile ticareti, Türkiye ortalamasının da hayli üzerinde. Kalbi Bursa olan otomotiv ihracatımızın yüzde 70'e yakını AB ülkelerine gidiyor.

Bu arada, sadece Avrupa Birliği de değil. ABD de, 'Yeşil Yeni Mutabakat' hazırlığında. Biden yönetimi Paris İklim Anlaşması'na dönüşle birlikte bu süreci hızlanıyor. ABD pazarını gözüne kestiren İnegöllü mobilyacılarımız da 'yeşil dönüşüm' ile her bakımdan ilgilenecek.

Biz ilgilenmesek, nasıl olsa 'yeşil dönüşüm' bizimle ilgilenecek.

Neden böyle diyorum, onu da anlatayım:

İster AB, ister ABD olsun kapitalist Batı'nın geleneksel sanayi politikasının çerçevesi verimlilik artışıyla ekonomik büyümeyi hedefliyordu. Bir yanı sıra yine öyle olacak. Ancak, koşullar artık tek odağın verimlilik ve büyüme olmasına izin vermiyor. Hem çevresel hem toplumsal baskılarla sürdürülebilirlik yeni çerçevenin odağına yerleşiyor. Yeni dönemin yeni oyun kuralları bu çerçeveye göre şekillenmeye başlıyor. O zaman da, bir süredir geçerli olan 'olsa ne güzel olur' kabilinden yaklaşımlar, yerini hızla 'olmazsa olmaz' yaklaşımına bırakıyor.

Şu anda AB'de, çok kısa süre sonra ABD'de, bir süre sonra da Çin'de üretim buna göre şekillenecek. Paranın nereye gideceği, desteğin kime verileceği de yeşil dönüşümüne göre

belirlenecek. Onun için pek çok şeyi bu yeni gelişmeye uygun olarak yeniden tasarlamak durumundayız. Dedik ama bir kere daha söyleyelim:

Ne dünyanın, ne Türkiye'nin ne de Bursa'nın bundan kaçıyacak!

ANLAMLI...

Çünkü, AB yeşil mutabakatı tek başına bir iklim değişikliğiyle mücadele dokümanı değil. Bir büyüme stratejisi...

Diğer büyüme stratejilerinden farkı, bu kez karbon bazlı olmayan bir büyümeyi mümkün kılacak kapsamlı bir teknolojik değişimden bahsediyoruz. Sadece enerji sektöründe petrol, doğalgaz, güneş, rüzgar, jeotermal enerjisine, yani hidrokarbondan yenilenebilir enerjiye geçişle de sınırlı değil. Tüm sektörlerde yeni teknolojilerle enerji tasarrufundan, karbonu azaltmaktan bahsediyoruz. İş ve üretim sürecinin aşamalarının azaltılmasından, yeniden organize edilmesinden bahsediyoruz.

Ortada çok daha kapsamlı ve hayatlarımızı derinden etkileyecek bir dönüşüm süreci var. Yeşil Mutabakat derken, Avrupa Birliği'nin önümüzde dönemde, ilişkide olduğu ülkelerle birlikte nasıl büyüyeceği, nasıl ticaret yapılacağını hangi yatırımları nasıl şekillendireceğini neyi nasıl destekleyeceğini söyleyen bir düzenlemeden bahsediyoruz. Yeşil dönüşüme ayak uydurduğumuzda sadece ihracat mallarımıza sınır kapılarında ek vergi uygulanmayacak, teknolojik değişimi yakalayacağımız için uluslararası düzeyde rekabet gücü kaybına uğramayacak.

Bir başka ifadeyle, yeşil dönüşüm Türkiye için negatif değil, pozitif bir gündem oluşturuyor. Son dönemde ortaya çıkan yeni teknolojilerin hemen hepsi, Türkiye sanayisinin dönüşüm ihtiyaçları ile adeta bire bir örtüşüyor. Dün bunu kendi kendimize yapmaya kalksak, erken öten horoz misali bize faturası ağır olabilirdi. Ama şimdi, dünyanın en büyük ekonomileri buraya yöneldi. Bunu kendi rekabet güçlerini artırmak için yapıyorlar. Kendi büyümelerini, istihdamlarını güçlendirmek için yapıyorlar. İşte tam da bu nedenle, Türkiye sanayinin yeşil teknolojilerle dönüşümü son derece anlamlı. Dinamizmi, üretim kabiliyeti ve kalitesi göz önüne alındığında Bursa için daha da anlamlı.

Bursa'nın krizlerle yoğrulmuş, uyum sağlama kabiliyeti yüksek firmalarının, hem zamanın ruhunu yakalamak, böylelikle dünya ile ilişkilerini sağlamlaştırmak hem de yeni teknolojileri mevcut sektörlerinde kullanarak rekabet güçlerini artırmak gibi bir avantajı var şimdi.

Ne tekstil, ne mobilya ne bir başka sektör... Yeni teknolojiler geliyor diye sektör değiştirmek durumunda değil. Yapılacak şey, yeni teknolojilere yatırım yaparak, onları mevcut işini dönüştürmek için kullanmak. Çünkü bu yeni teknolojilerin herbiri sektörleri dönüştürme kabiliyetine sahip teknolojiler. Bio-teknoloji, nano-teknoloji, genetik, robotik, yapay zeka dahil bilişim ve iletişim teknolojileri... Sektör değil, teknoloji seçerek yükselecek Bursa!

Yeşil dönüşüm de en yalın anlatımıyla bu demek zaten: Bol bol duman ve atık yaratan geleneksel üretimin yerine dumanı ve atığı azaltan ya da 'sıfırlayan' üretime geçmek. Tam da Yeşil Bursa'ya yakışan değil mi?

FIRSAT...

Çünkü, eskiden karbon emisyonlarını azaltmak, atık yönetimini daha iyi yapmak para kaybettirebiliyordu. Hem ülkelere hem şirketlere... Yeşil teknolojiler bu argümanı yıktı. Artık yeşil teknolojiler, geleneksel yöntemlere göre daha fazla verimlilik artışı sağlayabiliyor. Kârlılıkları da artırıyor. Mesela plastik sanayinde, mevcut teknolojilerle 7-8 aşamada gerçekleşen üretim, bio-teknoloji kullanıldığında 3-4 aşamaya iniyor. Zaman ve enerji tasarrufunun yanında yüzde 20'den fazla verimlilik artışı getiriyor. Üstelik karbon emisyonları, atık su yönetimi gibi sürdürülebilirlik sorunlarına çözüm getirebiliyor.

Hiç şüphesiz, yeşil teknolojilere dönüşüm sürecinin bir maliyeti var. Hem teknolojilerin gelişmesi hem de yayılması maliyetli... Geleneksel değer zincirlerinin ve bu zincirlere bağlı üretim yapan ve hizmet veren şirketlerin buna intibakı gerekecek.

Öte yandan, ortam bunun için uygun. Batı'da negatif faiz oranları gereken yatırımların yapılması ve intibak sürecini kolaylaştırıyor. Covid-19 ve varyantları da bu sürecin uzamasına zemin oluşturuyor. Ucuz finansman yapılamayanı hızla yapılabilir hale getiriyor. Dünyada da fonların, yeşil işlere ve yeşil teknolojilere akacağı görülüyor. Bütün çağrılar buna göre şekilleniyor.

Dahası, Yeşil Mutabakat şimdi artık fiili bir bütçeye sahip. Avrupa Birliği, virüs sonrası toparlanma sürecinin ağırlığını yeşil mutabakata veriyor. Bu da öncü nitelikteki kamu harcamalarını ve yatırımlarını gerektirecek. Gereken ilgi ve çabayı gösterdiğimizde, yeşil mutabakatın itici gücü konumunda olacak bu harcamalardan, bizim de pay almamız için hiç bir neden yok.

Bu noktada, yeni destek mekanizmalarının her biri çok önemli. 100 milyar Euro bütçeli Horizon Europe (Ufuk Avrupa) çerçeve programı şimdi tamamen bu yeşil işler üzerinden kurgulanıyor. Bursa şirketleri, BTSO'nun öncülüğü ve katkılarıyla TÜBİTAK'tan, TEYDEB desteklerinden en fazla yararlananlar arasında. AB, Türkiye'nin yeşil dönüşüm maliyetini karşılamaya hiç hevesli değil. Ama Ar-Ge projelerine katılımını destekliyor. Şimdi projeleri ve alınan payı artırma zamanı! Büyük dönüşüm için her bir cent'e ihtiyaç olacak.

Otomotiv sektörü başta, Bursa'da yıllardır yatırım yapan Avrupalı firmaların varlığı da önemli. Bursa'nın Avrupa ile birlikte yeşil dönüşümüne pozitif bir zemin oluşturuyor.

Ekonomik kalkınmanın temelini teknolojiye bağlı değişiklikler oluşturuyor. Bu hep böyle oldu. Yine öyle olacak. Yeni dönemin, öncekinden farkı, büyüme, yüksek karbonlu sektörlerden değil, düşük karbonlulardan gelecek.

Düşük karbonlu teknolojileri benimsemek demek, faaliyet gösterdiğimiz geleneksel sektörün düşük karbonlu hale getirmek demek. Sadece imalat sektöründe değil, lojistik ve diğer hizmet sektörlerinde de...

Türkiye'nin ihracatında büyük payı olan lokomotif sektörler düşük karbonlu hale gelmeden, yani yeşile dönüşmeden ekonomi dönüşmez.

Şimdi Bursa'nın mevcut konumunu, lokomotif sektörlerdeki yerini, bunların içerideki ve dışarıdaki payını şöyle bir düşünün...

Eminim, neden 'Bursa dönüşmeden Türkiye dönüşmez' dediğime ve 'Yeşil dönüşümün adresi Yeşil Bursa olacak' iddiasında bulunduğuma siz de hak vereceksiniz.